

ਭੂਮਿਕਾ

ਸਮਾਜ ਸਕੀਅ ਰੂਪ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਲਿਖਿਤ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵੱਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਅਲਾਵਾ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸਕੀਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ, ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ, ਇਸ ਈਮੇਲ ਪਤੇ 'ਤੇ, ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ : translations@encephalitis.info

ਐਂਸੀਫਲਾਇਟਿਸ - ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ

ਅਸਲ 'ਚ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਕੀ ਹੈ?

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ (Encephalitis) ਦਾ ਅਸਾਨ ਜਿਹਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਦਿਮਾਗੀ ਸੋਜ਼ਸ ਅਤੇ ਆਮਤੋਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਾਇਰਲ ਲਾਗ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਨਤੀਜੇ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ, ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਝਿੱਲੀਆਂ ਦੀ ਸੋਜ਼ (meningitis) ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਢਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀ ਸੋਜ਼ਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਜਾਂ ਵਾਇਰਲ ਲਾਗ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਕਿੰਨੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ 2 ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਵਾਇਰਲ ਵਾਲਾ ਗੰਭੀਰ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ- ਜਿਸ 'ਚ ਵਾਇਰਲ ਸਿੱਧਿਆਂ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਾਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ (ਇਸਨੂੰ ਐਕਿਊਟ ਡਿਸਮਿਨੇਨਾਇਟਿਡ ਐਨਸੈਫਲੋਮਿਲਿਟਿਸ ਜਾਂ **ADEM** ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)- ਇਸ ਵਿਚ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੌਜੂਦ ਲਾਗ, ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਗ-ਰੋਧਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਕਿਸਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਏ, ਤਾਂ 7, 16 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 25 ਸਾਲ ਅਤੇ 55 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹਾਂ 'ਚ ਇਸਦਾ ਖਤਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਕੇ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕ ਆਫ਼ ਆਇਰਲੈਂਡ 'ਚ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਸਲਾਨਾ 100,000 ਪਿੱਛੇ 4 ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਾਇਰਸ ਅਕਸਰ ਆਮ ਵਾਇਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਖਸਰਾ, ਚੇਚਕ, ਫ਼ਲੂ, ਅੰਤੜੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਵਾਇਰਸ (tummy bugs) ਅਤੇ ਹਰਪੀਜ਼ ਸਿੰਪਲੈਕਸ (ਜੁਕਾਮ ਵਾਲੇ ਵਾਇਰਸ) ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਇਸਦੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦੀ ਅਕਸਰ ਫ਼ਲੂ ਵਰਗੇ ਬੁਖਾਰ ਜਾਂ ਸਿਰ ਪੀੜ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੱਛਣਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਸੋਝੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਚ ਕਮੀ" ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਲਝਣ, ਉਣੀਦਰਾਪਣ, ਦੌਰੇ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੋਰਨਾ ਲੱਛਣਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਘਿਰਣਾ, ਬੋਲਣ ਜਾਂ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਣਾ, ਇੰਦਰੀਆਵੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਧੌਣ 'ਚ ਅਕੜਾਅ, ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਵਤੀਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਲੱਛਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ?

ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੋਜ਼ਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਲਣ, ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਸੰਭਵ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦਰ ਵੱਡੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਹੋਰਨਾ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ?

ਲੰਬਰ ਪੱਕਚਰ ਨਾਲ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵਾਲੀ ਦਿਮਾਗੀ ਸੋਜ਼ਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰਪੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਪਤਾ ਲਾਏਗਾ। ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸਕੈਨ (CT ਜਾਂ MRI) ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਰਸੋਲੀ, ਨਸ ਦੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਫੈਲਾਉ ਅਤੇ ਦੌਰਿਆਂ ਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੋਜ਼ਸ ਦੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕੇਗਾ। ਖੂਨ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੋਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਉਹ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਐਸਿਕਲੋਵਰ ਨਾਲ ਫ਼ੋਰਨ ਇਲਾਜ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਐਸਿਕਲੋਵਰ ਵਾਇਰਲ ਵਿਰੋਧੀ ਤੱਤ ਹੈ, ਜੋ ਹਰਪੀਜ਼ ਵਾਇਰਸ ਵਿਰੁਧ ਬਹੁਤ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਹਰਪੀਜ਼ ਸਿੰਪਲੈਕਸ (ਜੁਕਾਮ ਦਾ ਵਾਇਰਸ) ਇਸ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦਾ ਆਮ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਇਲਾਜਾਂ ਵਿਚ ਅਕੜਾਅ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੀੜਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੰਭੀਰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸੋਜ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ 'ਚ ਵੈਂਟੀਲੇਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਡੂੰਘੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵਾਲੀ ਲਾਗ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਐਂਟੀਬਾਇਓਟਿਕਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਲੋਕ ਠੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਵਾਇਰਲ ਲਾਗ ਅਤੇ ਸੋਜ਼ਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੈਂਦੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਬਾਅ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਨਸਾਂ ਦੇ ਸੈਲ ਖਰਾਬ ਜਾਂ ਨਸਟ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸਨੂੰ "ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਅਰਜਿਤ ਜ਼ਖਮ (ABI)" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖਾਰ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਨਤੀਜੇ ਕਰਕੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਇਹ ਕਮੀ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਯਾਨਿ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਸੋਚਣ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ 'ਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਦੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਰਾਬੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਮੱਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਅਰਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਮਾਗੀ ਨਸਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਦਿਮਾਗੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?